

ریاست جمهوری

سازمان برنامه بودجه کشور

سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان گیلان

معاونت آمار و اطلاعات

بررسی نتایج آمارگیری از مؤسسات پرورش مرغ مادر و مؤسسات جوجه کشی کشور و استان گیلان ۱۳۹۹

هسته مطالعات

تهیه کنندگان:

سولماز بلوری - محدثه محوعلی همتی

اردیبهشت ۱۴۰۱

سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان گیلان. معاونت آمار و اطلاعات

بررسی نتایج آمارگیری از مؤسسات پرورش مرغ مادر و مؤسسات جوجه کشی کشور و استان گیلان ۱۳۹۹ / تهیه‌کنندگان: سولماز بلوری، محدثه محوعلی همتی - رشت: سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان گیلان، ۱۴۰۱.

۲۲ ص: جدول، نمودار (رنگی).

۱. شرکت‌های مرغداری-گیلان-آمار.۲. مرغ داری-گیلان-آمار.۳. جوجه کشی-ایران-آمار. الف. بلوری؛ سولماز. ب. محوعلی همتی؛ محدثه ج. عنوان.

HD ۹۴۳۷ / الف ۹۲

عنوان: بررسی نتایج آمارگیری از مؤسسات پرورش مرغ مادر و مؤسسات جوجه کشی کشور و استان گیلان ۱۳۹۹.

مدیریت و نظارت: وحید طیفوری

تهیه و تدوین: سولماز بلوری

حروفچینی: محدثه محوعلی همتی

تهیه شده در: معاونت آمار و اطلاعات

تاریخ انتشار: اردیبهشت ۱۴۰۱

شماره نشریه: ۶۸۳-۹

شمارگان: محدود

ناشر: سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان گیلان

<http://sdi.mpogl.ir/>

نقل قول از مطالب این نشریه با ذکر منبع بلامانع است.

فهرست مطالب

۵	۱- پیشگفتار
۸	۲- مؤسسات پرورش مرغ مادر در کشور و استان
۹	۲-۱- وضعیت گله‌های مرغ مادر در کشور و استان
۱۰	۲-۲- تولیدات مؤسسات پرورش مرغ مادر کشور و استان
۱۲	۲-۲-۱- سایر دریافته‌های مؤسسات پرورش مرغ مادر در کشور و استان
۱۲	۲-۳- ارزش نهاده‌های تولید
۱۴	۳- مؤسسات جوجه‌کشی در کشور و استان
۱۵	۳-۱- تعداد تخم نطفه‌دار مصرف شده در کشور و استان
۱۵	۳-۲- تعداد جوجه یک‌روزه تولید شده در کشور و استان
۱۶	۳-۳- نهاده‌های تولید
۱۸	۴- نتیجه‌گیری
۲۰	۵- منابع
۲۱	۶- تعاریف و مفاهیم

فهرست جداول

- جدول ۱: ارزش افزوده ناخالص بخش پرورش مرغ مادر کشور و استان‌ها به قیمت جاری ۱۳۹۸ ۶
- جدول ۲: ارزش افزوده ناخالص بخش مؤسسات جوجه‌کشی کشور و استان‌ها به قیمت جاری ۱۳۹۸ ۷
- جدول ۳: تعداد و ارزش انواع تخم نطفه‌دار در مؤسسات کشور و استان ۱۳۹۸ ۱۱
- جدول ۴: مقدار و ارزش انواع تولیدات در مؤسسات کشور و استان ۱۳۹۸ ۱۱
- جدول ۵: ارزش سایر انواع دریافتی در مؤسسات کشور و استان ۱۳۹۸ (میلیارد ریال) ۱۲
- جدول ۶: مقدار و ارزش خوراک مصرف شده در مؤسسات کشور و استان ۱۳۹۸ ۱۲
- جدول ۷: تعداد شاغلان، مزد و حقوق و سایر پرداختی‌ها در کشور و استان ۱۳۹۸ ۱۳
- جدول ۸: انواع پرداختی‌ها و سرمایه‌گذاری در کشور و استان ۱۳۹۸ (میلیارد ریال) ۱۳
- جدول ۹: تعداد شاغلان، مزد و حقوق و سایر پرداختی‌ها در کشور و استان ۱۳۹۸ ۱۶

فهرست نمودار

- نمودار ۱: تعداد مؤسسات پرورش مرغ مادر در کشور بر حسب استان ۱۳۹۹ ۹
- نمودار ۲: مقدار تولیدات تخم نطفه‌دار گوشتی کشور بر حسب استان ۱۳۹۸ ۱۱
- نمودار ۳: تعداد مؤسسات جوجه‌کشی در کشور بر حسب استان ۱۳۹۹ ۱۴
- نمودار ۴: تعداد جوجه‌های یک‌روزه گوشتی تولید شده در کشور بر حسب استان ۱۳۹۸ ۱۶

۱- پیشگفتار

صنعت کشاورزی نقش قابل توجهی در اشتغال کشور، ارزش تولید ناخالص داخلی و تأمین مواد غذایی برای جامعه دارد. یکی از مهمترین زیربخش‌های این صنعت، زیربخش پرورش طیور است که حجم قابل توجهی از سرمایه‌گذاری را به خود اختصاص می‌دهد. تولید گوشت سفید حاصل از پرورش طیور، به دلیل ارزان بودن محصول نسبت به منابع پروتئین دامی، بازگشت سریع سرمایه، نرخ بالای اشتغال در این زیربخش که به صورت مستقیم و غیرمستقیم با این فعالیت درگیر هستند، صرفه‌جویی در منابع آبی و غیره، در چند دهه اخیر پیشرفت چشمگیری داشته است. به طوری که در سال‌های اخیر، ایران به جمع ده کشور پیشرو در تولیدات گوشت مرغ در جهان پیوسته است. علیرغم این امر، این فعالیت تولیدی به دلایل مختلفی در مقایسه با کشورهای پیشرفته دارای بهره‌وری پایین‌تری است.

مرغداری صنعتی در ایران در دهه ۳۰ شمسی شکل گرفت و قبل از آن پرورش طیور به صورت کاملاً روستایی و ابتدایی بود. در دهه‌ی ۳۰ با وارد کردن تخم‌مرغ‌های نطفه‌دار و جوجه‌های یک‌روزه از نژاد اصیل خارجی پرورش مرغ به شکل صنعتی در ایران شکل گرفت، به طوری که در سال ۱۳۳۹ اولین مؤسسه جوجه‌کشی متعلق به وزارت کشاورزی در نارمک تهران تأسیس و به دنبال آن پرورش گله‌های مرغ مادر در ایران آغاز گشت. این گله‌ها به صورت جوجه یک‌روزه مادر از مزارع مرغ اجداد در خارج از کشور خریداری و در ایران پرورش داده می‌شد و از آن‌ها تخم‌مرغ نطفه‌دار تهیه می‌گردید. سرانجام در سال ۱۳۵۶، اولین مزرعه مرغ اجداد در کشور راه‌اندازی شد. در سال ۱۳۶۱، در راستای قطع وابستگی صنعت به جوجه‌های اجداد وارداتی، یک لاین مرغ گوشتی (آرین) توسط

سازمان دامپرووری در بابل کنار مازندران راه‌اندازی و در سال ۱۳۷۰ به بهره‌وری رسید. متأسفانه، علی‌رغم این فعالیت‌ها، کشور ما همواره به واردات آمیخته‌های تجاری گوشتی وابسته است [۳]. در این گزارش به بررسی وضعیت مؤسسات پرورش مرغ مادر و مؤسسات جوجه‌کشی کشور و استان پرداخته شده است. همچنین، نوع فعالیت، تولیدات، ارزش دریافتی‌ها، تعداد شاغلان و سایر موارد تحلیل قرار گرفته است.

بررسی‌ها نشان می‌دهد در سال ۱۳۹۸، ارزش افزوده در بخش پرورش مرغ مادر کشور ۱۳۱۳۵ میلیارد ریال بوده است که استان گیلان با رقم ۲۰۷۷ میلیارد ریال، رتبه دوم تولید ارزش افزوده کل کشور را تشکیل می‌دهد. همچنین، «شاخص درصد داده به ستانده^۱» استان گیلان در این بخش ۵۵/۶ درصد بوده که در رتبه هشتم کمترین این شاخص در بین استان‌ها (به استثنای آمار سایر استان‌ها) بوده است و از شاخص درصد داده به ستانده متوسط کشور نیز ۶/۸ درصد پایین‌تر بوده است که نشان می‌دهد بهره‌وری به نسبت بهتری در بین استان‌ها داشته است.

جدول ۱: ارزش افزوده ناخالص بخش پرورش مرغ مادر کشور و استان‌ها به قیمت جاری ۱۳۹۸

استان	ارزش افزوده ناخالص (میلیارد ریال)	رتبه ارزش افزوده ناخالص	شاخص درصد داده به ستانده
کشور	۱۳۱۳۵	-	۶۲/۴
آذربایجان شرقی	۱۵۵۹	۳	۵۰/۴
آذربایجان غربی	۵۴۴	۹	۶۸/۶
اردبیل	-۳۲۶	۲۱	۱۶۰/۷
اصفهان	۴۶۶	۱۰	۶۷/۵
البرز	-۱۵	۱۹	۱۰۹/۲
تهران	۶۶۵	۶	۲۳/۰
خراسان رضوی	۱۹۲	۱۴	۶۶/۲
زنجان	۶۲۸	۸	۳۷/۴
سمنان	۴۱۶	۱۱	۲۳/۱
فارس	۱۷۷	۱۵	۶۰/۰
قزوین	۱۲۵۴	۴	۴۲/۱

^۱ در بررسی شاخص داده به ستانده در فعالیت مورد نظر، هرچه نسبت این شاخص کمتر باشد گویای بهره‌وری بالاتر آن فعالیت می‌باشد. اگرچه تحلیل این شاخص در همه فعالیت‌ها یکسان نبوده است. برای توضیح بیشتر در این زمینه به منبع [۴] مندرج در بخش منابع رجوع شود.

استان	ارزش افزوده ناخالص (میلیارد ریال)	رتبه ارزش افزوده ناخالص	شاخص درصد داده به ستانده
کردستان	۶۴	۱۷	۸۲/۲
کرمان	۶۳۹	۷	۱۸/۵
کرمانشاه	۶۱	۱۸	۸۳/۹
گلستان	۳۶۰.۱	۱	۳۸/۶
گیلان	۲۰۷۷	۲	۵۵/۶
لرستان	۷۹	۱۶	۶۹/۴
مازندران	۶۸۱	۵	۹۱/۱
مرکزی	۲۶۶	۱۲	۶۹/۸
همدان	۲۵۸	۱۳	۵۷/۰
یزد	-۲۷	۲۰	۱۱۱/۰
سایر استان‌ها ^۲	-۱۲۶	-	-

در این سال، ارزش افزوده در بخش مؤسسات جوجه‌کشی ۲۵۹۹ میلیارد ریال بوده است که استان گیلان با رقم ۱۳۲۹ میلیارد ریال، رتبه دوم تولید ارزش افزوده کل کشور را تشکیل می‌دهد. «شاخص درصد داده به ستانده» استان گیلان در این بخش ۷۵/۶ درصد بوده که در رتبه چهارم کمترین شاخص درصد داده به ستانده در بین استان‌ها (به استثنای آمار سایر استان‌ها) بوده است. اگرچه این شاخص در استان، از متوسط کشور ۸/۶ درصد پایین‌تر بوده اما به‌طور کلی، شاخص درصد داده به ستانده در تمامی استان‌ها بالا بوده که نشان می‌دهد بهره‌وری در این بخش بسیار پایین بوده است.

جدول ۲: ارزش افزوده ناخالص بخش مؤسسات جوجه‌کشی کشور و استان‌ها به قیمت جاری ۱۳۹۸

استان	ارزش افزوده ناخالص (میلیارد ریال)	رتبه ارزش افزوده ناخالص	شاخص درصد داده به ستانده
کل کشور	۲۵۹۹	-	۸۴/۲
آذربایجان شرقی	۱۲۶	۴	۷۱/۳
آذربایجان غربی	۳۹	۶	۹۳/۰

^۲ ارزش افزوده سایر استان‌ها، از مجموع ارزش افزوده‌ها محاسبه شده است در نتیجه نمی‌توان گفت تمامی استان‌هایی که در سایر قرار دارند ارزش افزوده منفی داشته‌اند.

استان	ارزش افزوده ناخالص (میلیارد ریال)	رتبه ارزش افزوده ناخالص	شاخص درصد داده به ستانده
اردبیل	-۶۰	۸	۱۱۳/۲
البرز	۲۱۴	۳	۶۹/۷
تهران	-۳۴۰	۱۱	۱۵۳/۸
خراسان رضوی	۵۱	۵	۸۳/۸
فارس	-۸۷	۹	۱۴۷/۴
قزوین	-۱۷۷	۱۰	۱۱۰/۳
گلستان	۳۷	۷	۹۵/۲
گیلان	۱۳۲۹	۲	۷۵/۶
مازندران	۱۳۶۴	۱	۶۰/۲
سایر استانها ^۳	۹۶	-	-

متأسفانه ارزش افزوده در برخی از استانها منفی بوده است که نشان می‌دهد ارزش مصارف واسطه از ارزش ستانده بسیار بیشتر می‌باشد. بی‌تردید می‌توان با اتخاذ تصمیم‌های درست و برنامه‌ریزی‌های مناسب، موجب کاهش مصارف واسطه و افزایش ارزش افزوده گردید و در نتیجه، بهره‌وری در واحدهای تولیدی را افزایش داد.^۴

لازم به ذکر است، مقادیر ارزش افزوده و نیز شاخص درصد داده به ستانده با استفاده از اطلاعات موجود در نشریه موردنظر، توسط نویسندگان گزارش محاسبه شده است و تقریبی می‌باشد. همچنین، سال آماری طرح مورد نظر، سال ۱۳۹۸ بوده است اما، زمان اجرای طرح، تیر و مرداد سال ۱۳۹۹ می‌باشد.

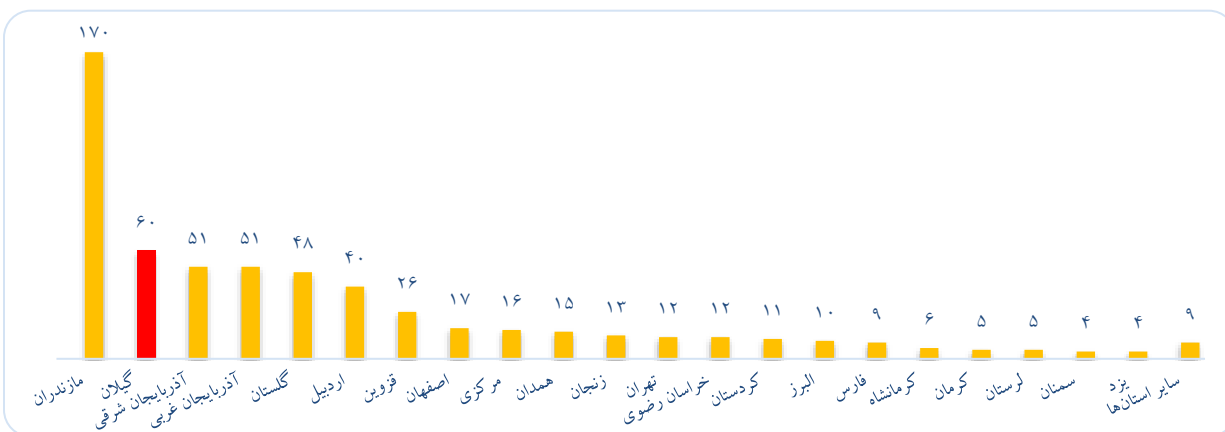
۲- مؤسسات پرورش مرغ مادر در کشور و استان

طبق گزارش مرکز آمار در سه ماهه نخست سال ۱۳۹۹، تعداد ۵۹۴ مؤسسه پرورش مرغ مادر با ظرفیت بیش از ۲۵ میلیون قطعه در کشور وجود داشته است که ۱۲ درصد آنها غیرفعال بوده‌اند.

^۳ ارزش افزوده سایر استانها، از مجموع ارزش افزوده‌ها محاسبه شده است در نتیجه نمی‌توان گفت تمامی استانهایی که در سایر قرار دارند ارزش افزوده مثبت داشته‌اند.

^۴ برای کسب اطلاعات بیشتر در این زمینه به منبع [۳] مندرج در بخش منابع رجوع شود.

۹۱ درصد این مؤسسات به تولید تخم نطفه‌دار از نژاد مرغ مادر گوشتی، ۵ درصد به تولید تخم نطفه‌دار از نژاد مرغ مادر تخمگذار و ۴ درصد به تولید تخم نطفه‌دار از نژاد مرغ بومی می‌پردازند. در این سال، تعداد ۶۰ مؤسسه پرورش مرغ مادر به منظور تولید تخم نطفه‌دار مرغ گوشتی با ظرفیت بیش از ۳ میلیون قطعه در استان گیلان فعالیت داشته است. استان گیلان با سهم ۱۰/۱ درصد از کل مؤسسات کشور پس از استان مازندران (با سهم ۲۸/۶ درصد) در رتبه دوم تعداد مؤسسات پرورش مرغ مادر قرار گرفته است. استان‌های آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی و گلستان با سهم ۸/۶، ۸/۶ و ۸/۱ درصد بیش‌ترین تعداد مؤسسات را بعد از استان گیلان به خود اختصاص داده‌اند. به استثنای آمار سایر استان‌ها^۵، استان‌های یزد، سمنان، لرستان و کرمان نیز کم‌ترین تعداد مؤسسات در کشور را داشته‌اند.

نمودار ۱: تعداد مؤسسات پرورش مرغ مادر در کشور بر حسب استان ۱۳۹۹

۱-۲- وضعیت گله‌های مرغ مادر در کشور و استان

در ابتدای سال ۱۳۹۸، بیش از ۱۰ میلیون قطعه مرغ و خروس به منظور تولید تخم نطفه‌دار، در سالن‌های پرورش مرغ مادر کشور موجود بوده است. در طی این سال حدود ۱۱ میلیون قطعه جوجه یکروزه به ارزش ۲۵۹۵ میلیارد ریال به منظور پرورش در سالن‌ها، مورد استفاده قرار گرفته است.

^۵ آمار سایر استان‌ها شامل استان‌های ایلام، بوشهر، چهارمحال و بختیاری، خراسان شمالی، خراسان جنوبی، خوزستان، سیستان و بلوچستان، قم، کهگیلویه و بویراحمد و هرمزگان به دلیل کم بودن تعداد مؤسسات و به منظور حفظ محرمانگی تجمیع شده است.

تعداد کل گله‌های موجود در این سال ۶/۳ درصد تلفات، ۲۷/۷ درصد حذفی و در نهایت ۶۶ درصد معادل ۱۴ میلیون قطعه در پایان سال ۱۳۹۸ در سالن‌های مؤسسات مرغ مادر کشور پرورش یافته است.

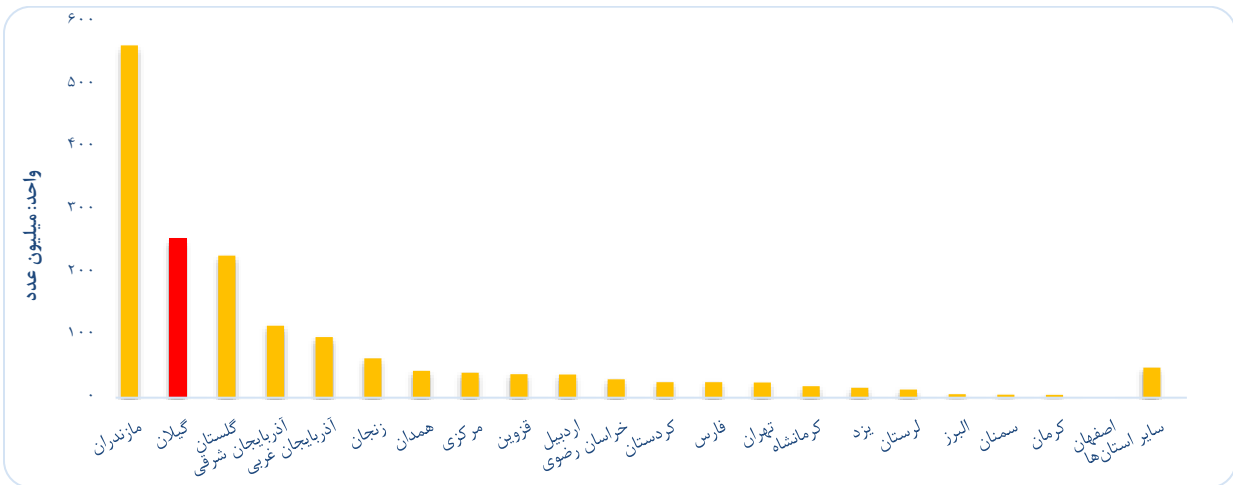
همچنین، در ابتدای این سال ۱/۲ میلیون قطعه گله‌های مرغ و خروس در سالن‌های پرورش مرغ مادر استان موجود بوده است. در طی این سال، ۱/۵ میلیون قطعه به ارزش ۳۶۸ میلیارد ریال جوجه‌ریزی در سالن‌های پرورش استان صورت گرفته است. حدود ۹/۴ درصد تلفات و ۳۰/۴ درصد معادل ۸۳۵ هزار قطعه مرغ و خروس حذفی نیز به کشتارگاه فرستاده شده است. در پایان این سال ۱/۷ میلیون قطعه در سالن‌های مؤسسات مرغ مادر استان پرورش یافته است.

۲-۲- تولیدات مؤسسات پرورش مرغ مادر کشور و استان

در سال ۱۳۹۸، مؤسسات پرورش مرغ مادر کشور تعداد ۱۸۰۲ میلیون عدد تخم نطفه‌دار به ارزش ۳۰۰۹۷ میلیارد ریال تولید کرده‌اند. بیش‌ترین تولیدات تخم نطفه‌دار متعلق به نژاد مرغ‌گوشتی با سهم ۹۳/۷ درصد از کل تولیدات تخم نطفه‌دار می‌باشد. میزان تولیدات تخم نطفه‌دار در این سال نسبت به سال ۱۳۹۵، ۱۲/۶ درصد رشد داشته است. همچنین، مؤسسات مذکور در این سال، تعداد ۱۴۹۴۵ تن تخم مرغ خوراکی به ارزش ۱۰۲۰ میلیارد ریال، ۱۶۹۴ تن ضایعات^۶ به ارزش ۶۸ میلیارد ریال و ۱۸۳۳۵ تن مرغ و خروس حذفی به ارزش ۱۱۳۴ میلیارد ریال نیز تولید کرده‌اند. ارزش کل تولیدات مؤسسات پرورش مرغ مادر در سال ۱۳۹۸، بالغ بر ۳۲۳۲۰ میلیارد ریال بوده است.

در سال یاد شده، در مؤسسات استان ۲۵۴ میلیون عدد تخم نطفه‌دار مرغ گوشتی به ارزش بیش از ۴۴۰۵ میلیارد ریال تولید شده است. استان گیلان بیش‌ترین سهم از تولیدات تخم نطفه‌دار مرغ‌گوشتی کشور را بعد از استان مازندران به خود اختصاص داده است. میزان تولیدات تخم نطفه‌دار گوشتی در استان نسبت به آخرین اطلاعات در سال ۱۳۹۵، ۱۲ درصد کاهش داشته است.

^۶ ضایعات شامل تخم‌مرغ‌های لنبه، شکسته، کثیف، غیرطبیعی و بد فرم می‌باشد.

نمودار ۲: مقدار تولیدات تخم نطفه‌دار گوشتی کشور بر حسب استان ۱۳۹۸

همچنین در سال ۱۳۹۸، ۵۶۵ تن تخم‌مرغ خوراکی، ۵۰ تن ضایعات و ۲۷۵۶ تن مرغ و خروس حذفی به ارزش ۲۴۵ میلیارد ریال در استان تولید شده است. ارزش کل تولیدات مؤسسات مرغ مادر استان در این سال، بالغ بر ۴۶۵۰ میلیارد ریال بوده است.

جدول ۳: تعداد و ارزش انواع تخم نطفه‌دار در مؤسسات کشور و استان ۱۳۹۸

ارزش انواع تخم نطفه‌دار (میلیارد ریال)				تعداد انواع تخم نطفه‌دار (میلیون عدد)				
نژاد بومی	نژاد تخمگذار	نژاد گوشتی	کل	نژاد بومی	نژاد تخمگذار	نژاد گوشتی	کل	
۲۱۷	۲۰۹۷	۲۷۷۸۳	۳۰۰۹۷	۲۲	۹۱	۱۶۸۸	۱۸۰۲	کشور
۰	۰	۴۴۰۵	۴۴۰۵	۰	۰	۲۵۴	۲۵۴	گیلان

جدول ۴: مقدار و ارزش انواع تولیدات در مؤسسات کشور و استان ۱۳۹۸

ارزش انواع تولیدات (میلیارد ریال)				مقدار انواع تولیدات (تن)			
مرغ و خروس حذفی	ضایعات	تخم مرغ خوراکی	کل	مرغ و خروس حذفی	ضایعات	تخم مرغ خوراکی	
۱۱۳۴	۶۸	۱۰۲۰	۲۲۲۳	۱۸۳۳۵	۱۶۹۴	۱۴۹۴۵	کشور
۲۰۵	۲	۳۸	۲۴۵	۲۷۵۶	۵۰	۵۶۵	گیلان

۱-۲-۲- سایر دریافتی‌های مؤسسات پرورش مرغ مادر در کشور و استان

در سال ۱۳۹۸، مؤسسات پرورش مرغ مادر کشور از فروش کود حیوانی، اجاره دریافتی بابت ماشین‌آلات و تجهیزات و سایر، مبالغی به ارزش ۲۶۴۵ میلیارد ریال دریافت کرده‌اند. دریافتی استان نیز از موارد مذکور بالغ بر ۲۸ میلیارد ریال بوده است.

جدول ۵: ارزش سایر انواع دریافتی در مؤسسات کشور و استان ۱۳۹۸ (میلیارد ریال)

سایر تولیدات و دریافتی‌ها	مابه‌التفاوت ارزش خرید و فروش کالاهای بدون تغییر شکل	اجاره دریافتی بابت ماشین‌آلات و تجهیزات	فروش کود	مبلغ کل	
۲۲۹۲	۰/۰۵	۰/۷۵	۳۵۲	۲۶۴۵	کشور
۰	۰	۰	۲۸	۲۸	گیلان

۳-۲- ارزش نهاده‌های تولید

در سال ۱۳۹۸، مقدار ۵۵۶ هزار تن خوراک مرغ در مؤسسات پرورش مرغ مادر کشور مصرف شده است. ارزش کل خوراک مصرف شده طی این سال، بالغ بر ۱۵۴۵۱ میلیارد ریال بوده است که از این مبلغ ۹۶۰ میلیارد ریال مربوط به سایر انواع خوراک مرغ مصرفی است. در این سال، بیش از ۷۳ هزار تن خوراک مرغ به ارزش ۱۷۸۵ میلیارد ریال در مؤسسات استان به مصرف رسیده است که از این مبلغ ۳ میلیارد ریال مربوط به سایر انواع خوراک مرغ مصرفی است.

جدول ۶: مقدار و ارزش خوراک مصرف شده در مؤسسات کشور و استان ۱۳۹۸

ارزش خوراک مرغ مصرف شده (میلیارد ریال)		مقدار (تن)	
سایر خوراک	خوراک مرغ		
۹۶۰	۱۴۴۹۱	۵۵۶۳۵۲	کشور
۳	۱۷۸۲	۷۳۹۳۵	گیلان

تعداد کارکنان شاغل در مؤسسات مذکور در کشور در سال ۱۳۹۸، بیش از ۱۲ هزار نفر بوده است که ۹۵/۷ درصد آن‌ها شاغلان بامزد و حقوق بوده‌اند. میزان مزد و حقوق و سایر پرداختی‌های شاغلان این بخش در طی این سال بالغ بر ۳۵۰۹ میلیارد ریال بوده است. در استان گیلان بیش از ۲ هزار کارکن در این بخش مشغول فعالیت بوده‌اند. میزان مزد و حقوق و سایر پرداختی‌های شاغلان این بخش در استان طی این سال، بالغ بر ۵۶۲ میلیارد ریال بوده است.

جدول ۷: تعداد شاغلان، مزد و حقوق و سایر پرداختی‌ها در کشور و استان ۱۳۹۸

مزد و حقوق و سایر پرداختی‌ها (میلیارد ریال)	شاغلان بدون مزد و حقوق		شاغلان بامزد و حقوق		تعداد کل شاغلان	
	زن	مرد	زن	مرد		
۳۵۰۹	۱۱	۵۲۳	۸۹۴	۱۱۴۲۰	۱۲۴۴۳	کشور
۵۶۲	۲	۵۱	۳۳	۲۰۸۹	۲۱۷۵	گیلان

بر اساس اطلاعات، ارزش بهای مصرف شده توسط مؤسسات در کل کشور بالغ بر ۳۸۹ میلیارد ریال بوده که از این مبلغ حدود ۳۸ میلیارد ریال در استان گیلان به مصرف رسیده است. همچنین، سایر پرداختی‌ها اعم از تعمیرات جزئی، اجاره ساختمان، خدمات پزشکی و سایر در کشور و استان به ترتیب برابر با ۳۳۹۶ و ۴۱۰ میلیارد ریال بوده است. از انواع سرمایه‌گذاری در این زمینه می‌توان به خرید ماشین‌آلات، تجهیزات و لوازم بادوام اداری، وسایل نقلیه، ساختمان (بجز ارزش زمین)، نرم‌افزارهای کامپیوتری و سایر اشاره کرد. ارزش سرمایه‌گذاری مؤسسات در کل کشور برابر با ۶۸۱ میلیارد ریال برآورد شده که این مبلغ در گیلان بالغ بر ۷۴ میلیارد ریال بوده است.

(میلیارد ریال)

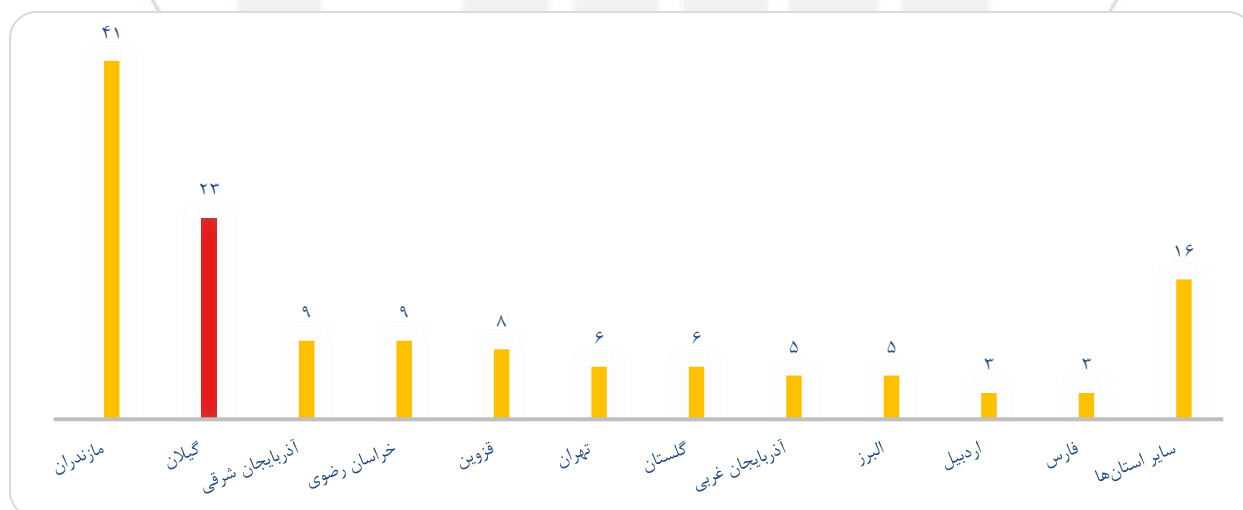
جدول ۸: انواع پرداختی‌ها و سرمایه‌گذاری در کشور و استان ۱۳۹۸

سرمایه‌گذاری	سایر پرداختی‌ها	بهای مصرف شده			
		آب	برق	سوخت	
۶۸۱	۳۳۹۶	۲۶	۱۰۹	۲۵۴	کشور
۷۴	۴۱۰	۲	۱۴	۲۲	گیلان

۳- مؤسسات جوجه کشی در کشور و استان

در سه ماهه نخست سال ۱۳۹۹، تعداد ۱۳۴ مؤسسه جوجه کشی با ظرفیت ۱۱۶ میلیون ستر و ۴۴ میلیون هچر در کشور وجود داشته است که ۱۰ درصد آن‌ها غیرفعال بوده‌اند. تعداد مؤسسات فعال نسبت به آخرین اطلاعات در سال ۱۳۹۵ تغییری نداشته است اما تعداد مؤسسات غیرفعال ۱۸ مورد کاهش یافته که نشان می‌دهد این مؤسسات برای همیشه از این صنعت خارج شده‌اند. مؤسسات جوجه کشی از نظر فعالیت به تولید جوجه یکروزه مرغ گوشتی، مرغ تخمگذار، مرغ مادر گوشتی، مرغ مادر تخمگذار، مرغ بومی و سایر ماکیان می‌پردازند که عمده فعالیت این مؤسسات، تولید جوجه یکروزه مرغ گوشتی می‌باشد.

استان گیلان با ۲۲ مؤسسه فعال و ۱ مؤسسه غیرفعال و با ظرفیت ۴۴ میلیون ستر و ۹ میلیون هچر، بیشترین تعداد مؤسسات جوجه کشی کشور را پس از استان مازندران (با سهم ۳۰/۶ درصد) به خود اختصاص داده و با سهم ۱۷/۲ درصد از کل کشور در رتبه دوم قرار گرفته است. استان‌های آذربایجان شرقی، خراسان رضوی و قزوین به ترتیب با ۶/۷، ۶/۷ و ۵/۹ درصد بالاترین سهم را در کشور بعد از استان‌های مازندران و گیلان داشته‌اند. مؤسسات جوجه کشی استان از نظر فعالیت، به تولید جوجه یکروزه مرغ گوشتی (با سهم ۹۱/۳ درصد) و سایر ماکیان (با سهم ۸/۷ درصد) می‌پردازند.

نمودار ۳: تعداد مؤسسات جوجه کشی در کشور بر حسب استان ۱۳۹۹

۳-۱- تعداد تخم نطفه‌دار مصرف شده در کشور و استان

در سال ۱۳۹۸، تعداد تخم‌های نطفه‌دار مصرف شده در کشور، حدود ۱۶۶۵ میلیون عدد به ارزش ۱۴۶۶۲ میلیارد ریال بوده است. که ۴۹/۴ درصد تخم‌های نطفه‌دار مصرف شده در کشور به ارزش ۱۳۳۷۳ میلیارد ریال، به صورت مستقیم توسط خود مؤسسات جوجه‌کشی تهیه شده و به جوجه یک‌روزه تبدیل شده‌اند.

در این سال، در مؤسسات جوجه‌کشی استان نیز ۴۴۱ میلیون عدد تخم نطفه‌دار به ارزش ۴۳۹۳ میلیارد ریال به مصرف رسیده است. که با سهم ۲۶/۵ درصد از کل تخم‌های نطفه‌دار مصرف شده کشور، در مقایسه با سال ۱۳۹۵ در حدود ۳/۳ درصد کاهش داشته است. ۵۶ درصد از تخم‌های مصرف شده در استان معادل ۲۴۷ میلیون عدد به ارزش ۴۰۲۹ میلیارد ریال به صورت مستقیم، توسط مؤسسات جوجه‌کشی تهیه گردیده و جوجه یک‌روزه تولید شده نیز به صورت مستقیم به فروش رسیده و یا برای پرورش در مزارع خودی مورد استفاده قرار گرفته است. همچنین، ۴۴ درصد از تخم‌های نطفه‌دار متعلق به دیگران بوده و در قبال دریافت کارمزد (به ارزش ۳۶۴ میلیارد ریال) به منظور تولید جوجه یک‌روزه مورد استفاده قرار گرفته است. این در حالی است که، بیش‌ترین سهم از تولیدات جوجه یک‌روزه در استان مازندران (معادل ۷۳ درصد) به حساب دیگران و در قبال دریافت کارمزد صورت گرفته است.

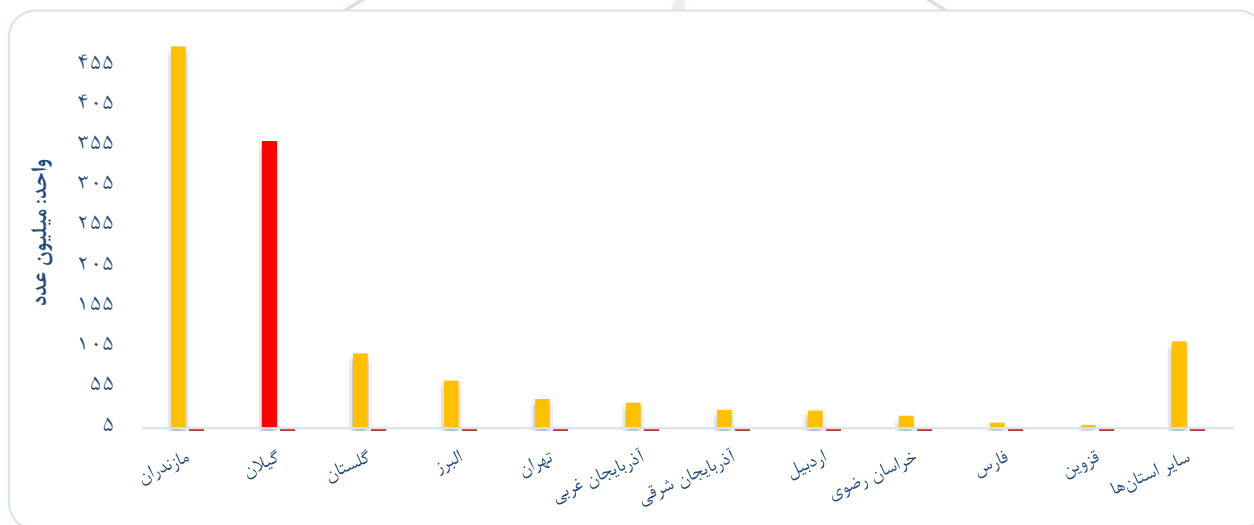
۳-۲- تعداد جوجه یک‌روزه تولید شده در کشور و استان

نتایج بدست آمده نشان می‌دهد در سال ۱۳۹۸، تعداد کل جوجه‌های یک‌روزه تولید شده در کشور در حدود ۱۳۵۷ میلیون قطعه به ارزش بالغ بر ۱۵۱۱۰ میلیارد ریال برآورد شده است که با توجه به تعداد تخم‌های نطفه‌دار مصرف شده در حدود ۱۸/۵ درصد تلفات اولیه^۷ داشته است.

در این سال، در مؤسسات استان گیلان تعداد ۳۶۳ میلیون قطعه جوجه یک‌روزه به ارزش ۵۰۸۳ میلیارد ریال تولید شده است که در مقایسه با تعداد تخم‌های نطفه‌دار به مصرف رسیده در استان، در حدود ۱۷/۶ درصد تلفات داشته است. از این تعداد بیش از ۲۰۰ میلیون قطعه جوجه یک‌روزه

^۷ منظور از تلفات اولیه همان غیربارور بودن تخم‌مرغ‌ها است.

مرغ گوشتی به ارزش بالغ بر ۵۰۴۱ میلیارد ریال و یک میلیون قطعه جوجه یکروزه سایر ماکیان به ارزش ۴۲ میلیارد ریال به حساب مؤسسات جوجه کشی استان تولید شده است. استان گیلان با سهم ۲۶/۸ درصد رتبه دوم تولید جوجه یکروزه مرغ گوشتی و با سهم ۹۱/۹ درصد رتبه اول تولید جوجه یکروزه سایر ماکیان در کشور را به خود اختصاص داده است.

نمودار ۴: تعداد جوجه های یکروزه مرغ گوشتی تولید شده در کشور بر حسب استان ۱۳۹۸

۳-۳- نهاده های تولید

در سال ۱۳۹۸، بیش از ۳ هزار نفر شاغل در مؤسسات جوجه کشی کشور مشغول فعالیت بوده اند. میزان دریافتی های شاغلان مشمول مزد و حقوق در این بخش، در طی این سال بالغ بر ۹۶۹۳ میلیارد ریال بوده است. در استان گیلان تعداد ۷۶۵ نفر شاغل با مزد و حقوق مشغول فعالیت بوده اند که میزان دریافتی شاغلان در این بخش در طی این سال، بالغ بر ۲۳۳ میلیارد ریال بوده است.

جدول ۹: تعداد شاغلان، مزد و حقوق و سایر پرداختی ها در کشور و استان ۱۳۹۸

مزد و حقوق و سایر پرداختی ها (میلیارد ریال)	شاغلان بدون مزد و حقوق		شاغلان با مزد و حقوق		تعداد کل شاغلان	
	زن	مرد	زن	مرد		
۹۶۹۳	۶	۹۰	۲۲۴	۲۷۵۵	۳۰۷۰	کشور
۲۳۳	۶	۲۵	۸۹	۶۷۶	۷۹۶	گیلان

بر اساس اطلاعات، ارزش بهای مصرف شده توسط مؤسسات در کل کشور بالغ بر ۹۷ میلیارد ریال بوده که از این مبلغ حدود ۲۲ میلیارد ریال در استان گیلان به مصرف رسیده است. همچنین، سایر پرداختی‌ها اعم از تعمیرات جزئی، اجاره ساختمان، خدمات پزشکی و سایر در کشور و استان به ترتیب برابر با ۳۳۴ و ۶۶ میلیارد ریال بوده است. از انواع سرمایه‌گذاری در این زمینه می‌توان به خرید ماشین‌آلات، تجهیزات و لوازم بادوام اداری، وسایل نقلیه، ساختمان (بجز ارزش زمین)، نرم‌افزارهای کامپیوتری و سایر اشاره کرد. ارزش سرمایه‌گذاری مؤسسات در کل کشور برابر با ۱۵۰ میلیارد ریال برآورد شده که این مبلغ در گیلان بالغ بر ۴۳ میلیارد ریال بوده است.

(میلیارد ریال)

جدول ۸: انواع پرداختی‌ها و سرمایه‌گذاری در کشور و استان ۱۳۹۸

سرمایه‌گذاری	سایر پرداختی‌ها	بهای مصرف شده				کل	
		آب	برق	سوخت	کال		
۱۵۰	۳۳۴	۶	۴۷	۴۳	۹۷	کشور	
۴۳	۶۶	۲	۱۱	۹	۲۲	گیلان	

۴- نتیجه گیری

- در سه ماهه نخست سال ۱۳۹۹، تعداد ۵۹۴ مؤسسه پرورش مرغ مادر با ظرفیت بیش از ۲۵ میلیون قطعه در کشور وجود داشته است. استان گیلان با سهم ۱۰/۱ درصد از کل مؤسسات کشور در رتبه دوم تعداد مؤسسات پرورش مرغ مادر قرار گرفته است.
- در سال ۱۳۹۸، ارزش کل تولیدات مؤسسات پرورش مرغ مادر در کشور، بالغ بر ۳۲۳۲۰ میلیارد ریال برآورد شده است. مقدار این ارزش در استان گیلان، بالغ بر ۴۶۵۰ میلیارد ریال بوده است.
- در سال ۱۳۹۸، تعداد کل شاغلان در مؤسسات پرورش مرغ مادر کشور بیش از ۱۲ هزار نفر بوده است. از این تعداد، بیش از ۲ هزار نفر در استان گیلان مشغول فعالیت بوده‌اند. میزان پرداختی‌های شاغلان مشمول مزد و حقوق در این بخش بالغ بر ۳۵۰۹ میلیارد ریال برآورد شده است.
- بررسی‌ها نشان می‌دهد در سال ۱۳۹۸، ارزش افزوده در بخش پرورش مرغ مادر کشور ۱۳۱۳۵ میلیارد ریال بوده است که استان گیلان با رقمی معادل ۲۰۷۷ میلیارد ریال، رتبه دوم تولید ارزش افزوده کل کشور را تشکیل می‌دهد. همچنین، «شاخص درصد داده به ستانده» استان گیلان در این بخش ۵۵/۶ درصد بوده است.
- در سه ماهه نخست سال ۱۳۹۹، تعداد ۱۳۴ مؤسسه جوجه‌کشی با ظرفیت ۱۱۶ میلیون ستر و ۴۴ میلیون هچر در کشور وجود داشته است. استان گیلان با سهم ۱۷/۲ درصد از کل کشور در رتبه دوم تعداد مؤسسات جوجه‌کشی قرار گرفته است.
- در سال ۱۳۹۸، تعداد کل جوجه‌های یک‌روزه تولید شده در کشور در حدود ۱۳۵۷ میلیون قطعه به ارزش بالغ بر ۱۵۱۱۰ میلیارد ریال بوده است. از این تعداد، ۳۶۳ میلیون قطعه جوجه یک‌روزه به ارزش ۵۰۸۳ میلیارد ریال در استان گیلان تولید شده است.
- در سال ۱۳۹۸، استان گیلان با سهم ۲۶/۸ درصد رتبه دوم تولید جوجه یک‌روزه مرغ گوشتی و با سهم ۹۱/۹ درصد رتبه اول تولید جوجه یک‌روزه سایر ماکیان در کشور را به خود اختصاص داده است.
- در سال ۱۳۹۸، بیش از ۳ هزار نفر در مؤسسات جوجه‌کشی کشور مشغول فعالیت بوده‌اند. تعداد شاغلان در استان گیلان ۷۶۵ نفر بوده است. میزان دریافتی‌های شاغلان مشمول مزد و حقوق در این بخش، بالغ بر ۹۶۹۳ میلیارد ریال بوده است که در استان گیلان، بالغ بر ۲۳۳ میلیارد ریال برآورد شده است.

- در سال ۱۳۹۸، ارزش افزوده در بخش مؤسسات جوجه کشی ۲۵۹۹ میلیارد ریال بوده است که استان گیلان با رقمی معادل ۱۳۲۹ میلیارد ریال، رتبه دوم ارزش افزوده کل کشور را تشکیل می‌دهد. «شاخص درصد داده به ستانده» استان گیلان در این بخش ۷۵/۶ درصد بوده است.

۵- منابع

- ۱- نتایج آمارگیری از مؤسسات پرورش مرغ مادر کشور سال ۱۳۹۹/ریاست جمهوری، سازمان برنامه و بودجه کشور، مرکز آمار ایران.
- ۲- نتایج آمارگیری از مؤسسات جوجه کشی کشور سال ۱۳۹۹/ریاست جمهوری، سازمان برنامه و بودجه کشور، مرکز آمار ایران.
- ۳- مصلحی، ح. (۱۳۹۹). مجموعه نشریات تجارب دنیا در بخش کشاورزی و منابع طبیعی؛ مقایسه وضعیت تولید مرغ در ایران با سایر کشورها (شماره ۱۹). نشر آموزش کشاورزی.
- ۴- میرعبدالعظیمی، ح. (۱۳۹۹). بررسی حساب تولید کشور و استان گیلان در سالهای ۹۷-۱۳۹۰ بر اساس نتایج مرکز آمار ایران، سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان گیلان.

۶- تعاریف و مفاهیم

- **جوجه یکروزه گوشتی:** به جوجه‌هایی که از قرار گرفتن تخم نطفه‌دار مرغ مادر گوشتی در ماشین‌های مخصوص جوجه‌کشی و طی زمان معین حاصل می‌شود، گفته می‌شود.
- **مرغ گوشتی:** مرغی است که از پرورش جوجه یکروزه گوشتی، در یک بازه زمانی مشخص به منظور تولید گوشت حاصل می‌شود.
- **مرغ حذفی:** مرغ و خروس‌هایی که طی دوره پرورش به دلایل مختلف (نقصان، بیماری، ضعف و...) از رده خارج شده و به کشتارگاه حمل می‌شوند. لازم به توضیح است که گوشت آن‌ها قابل استفاده است.
- **تلفات:** مرگ و میر یا معدوم کردن مرغ‌ها و خروس‌های غیرقابل استفاده به دلیل بیماری و... طی دوره بهره‌برداری را تلفات می‌نامند.
- **مرغ لاین:** به مجموعه مرغ‌هایی اطلاق می‌گردد که دارای ساختمان ژنتیکی مشابه از نظر یک یا چند صفت باشند. که این صفات ممتاز طی سالیان متمادی با سرمایه‌گذاری‌های کلان و روش‌های علمی پیچیده به دست می‌آید.
- **مرغ و خروس اجداد:** از گله‌های لاین تهیه می‌شوند.
- **مرغ مادر:** از تخم مرغ‌های گله اجداد (گوشتی یا تخم‌گذار) تهیه می‌شود.
- **مرغ بومی:** از دو دسته نژادهای خالص؛ لاری و مرنندی و نژادهای خارجی که سالیان قبل وارد شده و بومی شده‌اند، تشکیل شده است.
- **ارزش افزوده ناخالص:** ارزش افزوده ناخالص عبارت است از ارزش ستانده منهای ارزش مصرف واسطه.
- **شاخص درصد داده به ستانده (I/O):** این شاخص عددی بین ۰ تا ۱۰۰ بوده و از رابطه زیر محاسبه میشود:

$$IO = \frac{\text{مصرف واسطه (داده)}}{\text{ستانده}} \times 100$$

<https://mpogl.ir>

<https://sdi.mpogl.ir>

گیلان - رشت - خیابان ۱۵ خرداد - سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان گیلان

تلفن: ۱۶-۱۴-۳۳۶۶۴۰